

Vlaams
Parlement

vergadering **C232**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese
Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en
Toerisme

van 23 juni 2020

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de verstandhouding tussen de Vlaamse en Nederlandse regering tijdens de coronacrisis – 2523 (2019-2020)	3
VRAAG OM UITLEG van Annick Lambrecht aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over het 'family charter' dat werd ondertekend door de Poolse president – 2632 (2019-2020)	7
VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneeckhout aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over veiligheidsproblemen in de kerncentrale van Gravelines – 2676 (2019-2020)	10
VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de mensenrechtenschendingen in Iran – 2678 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de toestand van de Iraanse professor Ahmadreza Djalali – 2756 (2019-2020)	15
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over het steunpakket voor de Vlaamse export – 2700 (2019-2020)	23

VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de verstandhouding tussen de Vlaamse en Nederlandse regering tijdens de coronacrisis – 2523 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Mijn vraag is ingegeven door een incident in het Benelux-parlement. De collega's die daarin zetelen, zullen daar ongetwijfeld meer over weten.

Nu de meeste Europese landen de coronamaatregelen beginnen af te bouwen en niet-essentieel grensoverschrijdend verkeer binnen de EU weer een mogelijkheid wordt, is het essentieel dat de maatregelen van de verschillende Europese landen op elkaar worden afgestemd. Dat geldt zeker voor Vlaanderen en Nederland. Verschillende Vlamingen hebben overigens een tweede verblijf of familie in Nederland, en omgekeerd. Daarnaast is Nederland ook een belangrijke toeristische trekpleister voor heel wat Vlamingen. Ook wij in Vlaanderen mogen jaarlijks een groot aantal van onze noorderburen verwelkomen. Dat we dezelfde taal en geschiedenis delen, maakt van de band tussen Vlaanderen en Nederland een zeer innige band.

In de zitting waarnaar ik zonet verwees, een vergadering van de Verenigde Commissies van het Benelux-Parlement op 5 juni, was Vlaams minister van Toerisme Zuhair Demir te gast. Zij stelde dat gedurende de coronacrisis het contact tussen de Vlaamse en Nederlandse regering nogal stroef verlopen was. Het ging vooral over een contact dat ze zou moeten hebben gehad met een collega aan de andere kant van de grens. Minister Demir leek hierover zelf wat verbaasd te zijn en opperde dat de Nederlandse regering misschien liever uitsluitend met de Federale Regering samenwerkte.

Een goede en continue verstandhouding tussen Nederland en Vlaanderen blijft nochtans wat ons betreft – en ik denk dat we daarin niet alleen staan – essentieel, gelet op wat ik al zei. Dat is iets wat de minister-president ook liet uitschijnen, door Nederland als bestemming voor zijn eerste officiële buitenlandse bezoek te kiezen. Minister-president, ik vond het belangrijk om dit incident hier naar voren te brengen en u te vragen naar uw bevindingen ter zake.

Hebt u zelf opgemerkt dat het contact met de Nederlandse regering stroever verliep tijdens de coronacrisis? Zo ja, kunt u hier enkele voorbeelden van geven? Wat ligt volgens u aan de basis hiervan?

Is er gedurende de coronacrisis formeel of informeel overleg geweest tussen de Vlaamse en de Nederlandse regering? Indien niet, is dit voorgesteld geweest door een van beide regeringen? Indien wel, wat is er dan besproken geweest?

Hoe verloopt het contact tussen de Vlaamse en Nederlandse regering in normale omstandigheden? Is er een vorm van structurele samenwerking tussen beide regeringen? Ik weet het: dit is een beetje een open deur intrappen. Ik ben zelf al aanwezig geweest, bijvoorbeeld in het stadhuis van Gent, bij structurele, officiële overlegmomenten.

Hebt u plannen om het contact en de samenwerking tussen de Vlaamse en Nederlandse regering verder uit te bouwen en te versterken? Indien ja, wat stelt u juist voor?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Bedankt voor de vraag, die me wel enigszins verwondert. Ik denk namelijk dat we met geen enkele andere regering zo'n goede samenwerking hebben als met de Nederlandse, en we hebben met heel veel regeringen een goede samenwerking. Ik heb met minister-president Mark Rutte telefonisch contact gehad tijdens de coronacrisis. We hebben bij die gelegenheid zowel de eigen aanpak van de crisis en de nood tot coördinatie besproken als het Europese antwoord op deze uitdagingen. De verstandhouding met onze Nederlandse collega's is zeer goed, er zijn regelmatige en rechtstreekse contacten op het hoogste niveau, en dat is tijdens de afgelopen weken en maanden niet anders geweest.

Ik denk overigens dat collega Demir helemaal niet verklaard heeft dat de contacten met de Nederlandse regering stroef verlopen. Er is wel een telefoongesprek wat misgelopen door omstandigheden. Een gepland telefonisch overleg tussen collega Demir en de Nederlandse staatssecretaris Mona Keijzer over een gemeenschappelijke aanpak van de herdenking van de 75e verjaardag van het einde van de Tweede Wereldoorlog in Nederland, heeft niet kunnen plaatsvinden. Dat was gewoon een verhindering in de agenda. Met de hand op het hart: mocht het contact met de Nederlandse regering niet goed zijn, zou ik me de zolen onder mijn schoenen uit lopen om dat te herstellen.

U vraagt hoe het contact verloopt. De Vlaamse Regering heeft, zoals u weet, een diplomatieke afvaardiging in Den Haag en de Nederlandse regering heeft de hare in Brussel. Beide instrumenten zijn de kanalen bij uitstek waarlangs de contacten tussen de beide regeringen verlopen, zoals dat gaat tussen regeringen waar ook ter wereld.

Er zijn vanzelfsprekend ook vormen van structurele samenwerking. Die zijn nu en dan ook vastgelegd in verdragen tussen beide landen, verdragen die voorzien in specifieke overlegstructuren of -mechanismen. De Nederlandse Taalunie is daar een voorbeeld van. Maar dat geldt ook voor het beleid en het beheer van de Maas en het Schelde-estuarium.

Er zijn frequente contacten en ontmoetingen tussen de leden van de Vlaamse Regering en hun Nederlandse tegenhangers. Bij uitbreiding geldt hetzelfde op het niveau van Vlaamse departementen en agentschappen.

Er is ook een zekere traditie opgebouwd van ontmoetingen tussen de Vlaamse en de Nederlandse ministers-presidenten. Die regelmatige ontmoetingen zijn traditie sinds meerdere decennia.

Sinds enige tijd is zelfs de praktijk ontstaan van de organisatie van ruimere en tweejaarlijkse ontmoetingen tussen de regeringstoppen van beiden landen. De jongste edities waren de top van Gent en de top van Middelburg. Er is een nieuwe Vlaams-Nederlandse top gepland in Vlaanderen, op 4 november van dit jaar.

Mark Rutte en ik hebben een goede verstandhouding. Als er iets is, bellen we met elkaar. Ik zie niet op basis waarvan gedacht zou kunnen worden dat het niet goed gaat tussen de beide regeringen.

Hebben we plannen om de samenwerking verder uit te bouwen? Daarvoor verwijs ik naar het regeerakkoord. Daarin staat een hele paragraaf over de samenwerking met Nederland in verschillende beleidsdomeinen. Ik som ze op. We willen bilaterale samenwerking versterken bij integrale jeugdhulp, ons imago, de banden met Noordzee- en de Hanzelanden, werken met sectorconvenanten bij internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen, audiovisuele creaties. We zullen eveneens naar Nederlands voorbeeld het landschap van de onbevaarbare waterlopen proberen te rationaliseren en samenwerken op het vlak van buisleidingen-infrastructuur en watermanagement. We willen ook wetgevende belemmeringen in

de grensoverschrijdende samenwerking wegwerken. Dat is een masterproject dat momenteel loopt als een rechtstreeks uitvloeisel van de top in Middelburg.

Uiteindelijk kan de agenda voor samenwerking met Nederland nog veel langer worden. Er zijn vele gedeelde belangen, en veel knelpunten waarop gezamenlijke antwoorden het meest efficiënt zijn. Maar ik denk dat we het gesprek daarover beter bij een andere gelegenheid kunnen voeren, bijvoorbeeld in aanloop naar of bij terugkoppeling over de Vlaams-Nederlandse top die we in november organiseren. Het is ook zo dat wij met Nederland gemeenschappelijke handelsmissies naar het buitenland doen. Dat zal zeker en vast een agendapunt zijn op de top van 4 november. Wat mij betreft is er dus geen vuiltje aan de lucht. Dat zou er nog bij moeten komen!

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Dank u wel, minister-president, voor uw antwoord. Ik ben zeker blij dat er een goede verstandhouding was. Voor alle duidelijkheid: ik heb niet gezegd dat er geen goede verstandhouding was. Ik heb gezegd dat ik verbaasd was dat er blijkbaar iets fout gelopen was, toch een stroever contact was, niet op algemeen vlak maar toch bij een ministerieel onderhoud.

Ik ben alleszins blij met de initiatieven die u in de toekomst wilt nemen voor gemeenschappelijke handelsmissies. Ik vind dat zeer belangrijk. Ik denk dat we meer en meer gemeenschappelijke belangen moeten nastreven. Trouwens, de samenwerking over de grenzen heen van de nieuwe haven in Gent en in Zeeland is daar een uitstekend bewijs van.

U stelt terecht dat Vlaanderen met geen enkele regering zo'n goede samenwerking heeft als met Nederland.

Minister-president, u zegt tegen mij dat het enkel ging over een telefoongesprek dat misgelopen is. Dat is niet juist. Tijdens een zitting in de Senaat over toerisme had minister Demir het over verschillende pogingen om in contact te komen met haar collega aan Nederlandse zijde. Dat heeft ze diverse malen herhaald. De collega's die daar aanwezig waren, mogen me tegenspreken, mocht dit niet waar zijn. Ze bevestigde meermaals dat ze meer dan een maand heeft moeten wachten om een overleg te hebben met haar collega over grensoverschrijdende samenwerking en dat ze zich daarover ten eerste heeft verbaasd. Dat was ook de reden waarom ik deze vraag heb ingediend: niet om een misgelopen telefoongesprek maar omdat een Nederlandse minister blijkbaar toch meer dan een maand nodig had om een antwoord te geven op een vraag naar overleg. Vandaar mijn vraag. Ik denk dat die vraag wel op zijn plaats is, zonder de goede samenwerking ter discussie te willen brengen.

Ik ben blij dat er een goede verstandhouding is. U zult mij daar geen kritiek op horen geven. Maar ik wilde deze vraag naar voren brengen omdat dit duidelijk aangegeven was. Ik hoop dat dit zich in de toekomst niet meer zal voordoen.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister-president, het lijkt me inderdaad niet dat er structurele problemen zijn tussen Nederland en België of Vlaanderen. U kondigde in oktober vorig jaar inderdaad aan dat er zelfs gezamenlijke handelsmissies op til staan. Dat is alvast een goede zaak. Wat wel belangrijk is in de vraag van collega Deckmyn, is dat gelijke speelveld met onze buurlanden. Ik verwijs naar een tussenkomst die ik vorige week had bij minister Demir, onder meer in verband met de vakantiewoningen. We zien dat in Nederland en België de gezondheidstoestand ongeveer gelijklopend is. Dat was ook altijd een van uw criteria om alles gelijk te trekken. Bij ons mogen er maximaal tien mensen verblijven in een vakantiewoning

en in Nederland dertig. Dat is dus iets waarover Nederland en België toch echt aan tafel moeten zitten. Straks gaat u naar de Veiligheidsraad en kunt u dat misschien meenemen. Hopelijk kunnen we naar een verruiming gaan voor de vakantie-woningen in Vlaanderen en is op die manier de discrepantie weggewerkt.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Dank u wel, minister-president, voor uw toelichting. Ik was eveneens op die vergadering van het Benelux-parlement. Ik had daar absoluut niet de indruk dat er sprake was van een incident. Er is natuurlijk wel gesproken over de coronamaatregelen, de verschillende maatregelen die er genomen zijn in enerzijds België-Vlaanderen en anderzijds in Nederland. Het ging over het openen van de grenzen, het feit dat veel Vlamingen natuurlijk de grens willen oversteken, ook in het kader van toerisme. Het ging over het feit dat bijvoorbeeld in Vlaanderen de pretparken niet opengaan en in Nederland wel. Maar ik had toch niet echt de indruk dat er sprake was van een moeilijke samenwerking.

Uiteraard heeft ieder land zijn eigen maatregelen genomen. Minister-president, ik stel alvast in uw antwoord vast dat er wel degelijk geregeld en goed overleg was in het verleden. Ik herinner me ook dat u op een van uw eerste buitenlandse reizen naar Den Haag bent getrokken en dat daar ook meerdere punten besproken werden. Ik kijk alvast uit naar wat die nieuwe Vlaams-Nederlandse top in november zal teweegbrengen.

Maar ik denk dat we inderdaad moeten werken aan een gelijk speelveld. We zijn beide landen die gelijkaardig zijn en nu ook op een gelijkaardige manier getroffen zijn door covid. Hopelijk kunnen we ook aan hetzelfde zeel trekken in de hele discussie over de verdeling van het Europees herstellfonds dat we daarnet hebben besproken. Anderzijds zullen we ook het meest getroffen worden door de brexit, en dan hoop ik ook dat Nederland en Vlaanderen samen dezelfde belangen kunnen verdedigen, voor onze economie en voor onze havens. Ik hoop dat we dat brexit-garantiefonds in de hele discussie over het Europees herstellfonds kunnen krijgen als een soort voorwaarde omdat we daar toch gelijkaardige belangen te verdedigen hebben.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Het enige wat ik mij kan voorstellen waarom mevrouw Demir tot die uitspraak is gekomen, is de sfeer in de Senaat die tot zulke dingen leidt. Ik weet niet of het de bedoeling is, maar tussen de Vlaamse en de Nederlandse regering is er geen vuiltje aan de lucht. Ik kan dit alleen maar herhalen. Mocht het zo zijn, dan zou ik de zolen onder mijn schoenen lopen om dat te herstellen.

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Minister-president, ik wil hier geen halszaak van maken, maar we mogen natuurlijk ook niet rond de pot draaien. Er is geen sprake van een incident, maar wel van het feit dat minister Demir gezegd heeft dat ze verbaasd was dat het zo lang duurde om contact te krijgen met de Nederlandse collega, een Nederlandse minister, die over dezelfde bevoegdheden gaat.

Ik wil hier alvast stellen dat we ervoor moeten zorgen – en dat zal uw taak zijn – dat de Nederlandse regering af en toe toch wel koudwatervrees moet overwinnen en zich niet altijd blind moet staren op het Belgische niveau, maar dat ze moet beseffen dat op bepaalde niveaus Vlaanderen autonoom is en een evenwaardige gesprekspartner is. Dat is eigenlijk de onderliggende reden waarom ik deze vraag stel. Er was duidelijk sprake van dat mevrouw Demir een maand heeft moeten wachten op een contact over grensoverschrijdende samenwerking met de

Nederlandse collega. Dat is gewoon het punt dat ik naar voren wil brengen, een aandachtspunt, geen halszaak, geen incident. Bij dezen heb ik mijn punt kunnen maken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Annick Lambrecht aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over het 'family charter' dat werd ondertekend door de Poolse president – 2632 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (sp.a): Voorzitter, minister-president, collega's, op 10 juni tekende de Poolse president het zogenaamde 'family charter'. Hiermee verwerpt hij het huwelijk tussen mensen van hetzelfde geslacht, verzet hij zich tegen adopties door 'same sex'-koppels en wil hij kinderen beschermen tegen wat hij de lgbt-propaganda (lesbian, gay, bisexual, transgender) noemt.

In zijn resolutie die op 16 maart 2020 werd goedgekeurd over het veroordelen en bestrijden van openbare discriminatie en haatzaaiende uitlatingen ten aanzien van lgbtqi+-personen (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer (or questioning), intersex) in de Europese Unie en in de wereld, vroeg het Vlaams Parlement aan de Vlaamse Regering om dergelijke uitingen en daden van discriminatie van lgbtqi+-personen te veroordelen.

Intussen deed de Poolse president nog een reeks andere uitspraken. Zo noemde hij de lgtb-ideologie erger dan het bolsjevisme. Volgens de president zou homoseksualiteit een ideologie zijn die de moderne wereld aan kinderen opdringt. Deze uitspraken werden onder andere door de Waalse minister Elio Di Rupo en vele anderen al sterk veroordeeld.

Minister-president, veroordeelt de Vlaamse Regering de ondertekening van het 'family charter' door de Poolse president als een daad die ingaat tegen de gelijke rechten van lgbtqi+-personen in Polen en de uitspraken van de Poolse president over de rechten van deze personen?

Bent u het eens dat dit ingaat tegen de Europese grondwaarden?

Zult u de Poolse ambassadeur hierover bij u roepen?

Welke verdere acties plant de Vlaamse Regering ten gevolge van deze ondertekening?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: De ondertekening van het 'familiehandvest' maakt deel uit van president Duda's campagne voor de Poolse presidentsverkiezingen. Het lgtb+-thema speelt daarin een belangrijke rol.

Het 'familiehandvest' is een campagnebelofte met vooral sociale ondersteuningsprogramma's voor het gezin, gekoppeld aan 'traditionele familiewaarden'. Het gaat in tegen het homohuwelijk en tegen homoadoptie. Het roept ook op tot 'de bescherming van kinderen tegen de lgtb-ideologie' door onder meer 'een verbod op lgbt-propaganda in openbare instellingen' en door de 'verantwoordelijkheid voor de seksuele opvoeding van de kinderen bij de ouders te leggen'.

De Vlaamse Regering hecht veel belang aan het respect voor mensenrechten en ijvert voor een wereld waar geen plaats is voor discriminatie van lgbt+-personen. Ik veroordeel dan ook de ondertekening van het 'familiehandvest' door president Duda.

Het 'familiehandvest' is weliswaar een symbolische programmaverklaring in een verkiezingscampagne, dus geen beleidsdocument met rechtskracht. Toch neem ik dit zeer ernstig. Duda is de zittende president en draagt met dit handvest verder bij tot de stigmatisering van een gemeenschap die het al zeer moeilijk heeft in Polen.

Ben ik het ermee eens dat dit ingaat tegen de Europese grondwaarden? Zoals elke vorm van discriminatie van lgbt+-personen gaat het 'familiehandvest' in tegen de Europese grondwaarden. De Unie berust op de waarden van gelijkheid en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Non-discriminatie en verdraagzaamheid zijn essentiële kenmerken van de Europese samenleving.

Zal ik de Poolse ambassadeur hierover bij mij roepen? Ik begrijp de vraag zeer goed. Op dit moment lijkt me dat echter niet de gepaste actie. De presidentsverkiezingen staan voor de deur: de eerste ronde vindt plaats op 28 juni en de eventuele tweede ronde op 12 juli. De ambassadeur bij mij roepen over een thema dat in die verkiezingen centraal staat, kan worden gepercipieerd als inmenging.

Via de Algemeen Afgevaardigde van de Vlaamse Regering (AAVR) in Polen houden we de vinger aan de pols en onderzoeken we welke acties we kunnen ondernemen om de lgbt+-gemeenschap in Polen te ondersteunen. Zoals ik al eerder heb toegelicht als antwoord op vraag om uitleg nummer 2195 van 12 mei 2020, heeft de AAVR namens de Vlaamse overheid een brief ondertekend tot steunverklaring aan de lgbti-gemeenschap in Polen, samen met een aantal andere ambassades en vertegenwoordigingen in Polen. Oorspronkelijk was het de bedoeling deze brief te overhandigen aan de Poolse autoriteiten op 20 juni. De overhandiging is echter uitgesteld tot september, vanuit het diplomatieke principe van niet-inmenging en aangezien de geplande datum wel zeer dicht bij de datum van de eerste ronde van de presidentsverkiezingen viel.

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (sp.a): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Ik dank u ook voor uw duidelijke veroordeling van wat daar gebeurt. Ik zou u willen vragen om dit eventueel op Europees niveau aan te kaarten, samen met premier Wilmès, als de gelegenheid zich voordoet.

Ik vind het een beetje jammer dat u de Poolse ambassadeur niet zult laten aanspreken. U noemt het inmenging, maar ik noem het nogmaals onze waarden en waarden van vele andere Europese democratische landen.

We hebben hierover reeds vragen gesteld en we zullen ze blijven stellen, omdat we vinden dat er tegenwind moet komen. Landen als Hongarije en Polen vinden het oké om dergelijke aktes te stellen, maar wij gaan blijven zeggen dat we dit blijven veroordelen. Het sterkt ons natuurlijk als ook de minister-president van Vlaanderen dat heel heftig mee veroordeelt. Zoals u zegt: de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens geldt voor heel Europa en heel de wereld.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Voorzitter, minister-president, collega's, we worden al een hele tijd, helaas, geconfronteerd met intolerantie ten opzichte van holebi's in Polen, niet alleen door individuen of groepen burgers, maar ook – en dat is toch wel schrijnend – door de hoogste gezagsdragers en de regering van het land zelf. Deze vormen van intolerantie en discriminatie staan toch wel haaks op

wat de liberale, democratische en Europese samenleving zou moeten zijn. Waarden van gelijkheid, vrijheid en respect zijn dan ook van groot belang in onze Europese gemeenschap. Het is blijkbaar de gewoonte om, wanneer er verkiezingen zijn in Polen, de lgbtq+-gemeenschap als een zondebok te gebruiken. Dat nu ook de Poolse president zich met bepaalde uitspraken en acties in dit debat waagt, is ten eerste te betreuren voor een EU-lidstaat. Het is logisch dat wij onze afkeuring laten blijken.

Tegelijkertijd mogen we de vraag stellen, minister-president, of de Europese Unie zelf niet wat actiever zou moeten optreden ten aanzien van EU-lidstaten die in woorden en daden de grondrechten van de mens schenden. Eurocommissaris Didier Reynders pleit voor een systematische monitoring van de mensenrechten in de lidstaten, zoals ook begrotingen worden gecontroleerd. Het zou een goede zaak zijn mocht Vlaanderen daar internationaal mee pleitbezorger van zijn.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister-president, ik kan niet anders dan de verontwaardiging van de collega's benadrukken. Het is niet nieuw en het is een stelselmatige schending van de rode lijn waar de Poolse verantwoordelijken hardleers in blijven, die ze keer op keer schenden en waarvan ze de marges proberen op te zoeken. We moeten ons daar duidelijker dan ooit tegen afzetten.

Ik begrijp de benadering dat het uitnodigen van de ambassadeur misschien niet is gewenst. Ik ga niet helemaal mee in de argumentatie dat dat een inmenging zou zijn, want dan is iedere uitspraak dat natuurlijk. Ik geloof wel dat het misschien een tegengesteld effect kan hebben in de Poolse verkiezingen. Ik wil dan ook uitdrukkelijk zelf kleur bekennen en absoluut afstand nemen van dergelijke stappen, en ik wil dat we vanuit Vlaanderen onze afschuw daarvoor uitdrukken.

Ik wil ook aan de Poolse president geen mandaat geven om zich een calimero-gehalte aan te meten in Europa om zo eventueel verkiezingen te kunnen winnen, want helaas werkt het soms zo. Ik zou dan toch vragen om de piste open te houden en om, als dit zich herhaalt of voortzet na de verkiezingen, mensen dan voor hun verantwoordelijkheid te plaatsen en dan wel ambassadeurs naar ons te roepen. Want dit kunnen we nooit, nooit aanvaarden.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Minister-president, dank u wel voor uw duidelijke veroordeling. Ik begrijp dat u momenteel niet kunt ingrijpen in die campagne, dat het dus moeilijk is om daar momenteel een evenwicht in te vinden. Wat er in Polen aan de gang is, is schrijnend. Het druist in tegen alle waarden waar de Europese Unie voor staat. We hebben die resolutie aangenomen. We hebben gezien dat in Polen lgbt-vrije zones werden geïnstalleerd. Dat was initieel een initiatief van een krant. Uiteindelijk heeft de Poolse regering dat gesteund en zijn er 96 gemeenten bij aangesloten. Dat is niet het eerste of het enige signaal. De Rainbow Index wijst nu al twee jaar op een rij op een sterke achteruitgang van de rechten van holebi's en transgenders in Polen. Ik ben heel blij dat u dat vandaag en in het verleden duidelijk hebt veroordeeld.

Ik wil de vraag van collega Tommelein bijtreden. Het kan een goede suggestie zijn dat de Europese Commissie een monitoring doet van alle mensenrechten in de verschillende Europese lidstaten. Daar moeten we even streng op zijn als op de strikte naleving van alle begrotingsdisciplines.

Minister-president, in uw antwoord zei u welke stappen u al hebt ondernomen ten aanzien van Polen na de resolutie die we eerder dit jaar in het parlement hebben aangenomen. Hebt u daarop reacties gekregen vanuit Polen?

Verder zult u in de CD&V-fractie altijd een bondgenoot vinden. Ik hoop dat u in de toekomst, wanneer de nieuwe Poolse president er zal zijn, wie het ook zal zijn, de ambassadeur wel degelijk op het matje kunt roepen en hem zult wijzen op de rechten van holebi's en transgenders.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Bij mijn weten hebben we geen reactie van Polen ontvangen. Voor de rest ben ik het eens met de commentaren. Iedereen is daar nogal unisono in.

We kunnen daarover discussiëren, maar tijdens een verkiezingscampagne is het diplomatiek niet gebruikelijk om daarin tussen te komen. We respecteren die regels.

De voorzitter: Mevrouw Lambrechts heeft het woord.

Annick Lambrecht (sp.a): Ik ben blij dat we hier allemaal op één lijn staan. We kunnen maar hopen dat het daar na de verkiezingen niet nog erger wordt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over veiligheidsproblemen in de kerncentrale van Gravelines – 2676 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): De Franse nucleaire waakhond Autorité de Sûreté Nucléaire (ASN) heeft recentelijk de energiemaatschappij Electricité de France (EdF), die eigenaar is van het kerncentralepark in Grevelingen, of Gravelines, in gebreke gesteld wegens nalatigheid. De zes reactoren daar vormen samen de op een na grootste nucleaire unit ter wereld, met een totaal vermogen van zowat 5,5 Gigawatt. De reactoren zijn tussen de 35 en 40 jaar oud en dus aan of voorbij hun geplande levensduur.

De centrale van Gravelines ligt op een dertigtal kilometer van De Panne. Een nucleair incident zou, zeker gezien de overwegend westelijke wind, een directe en rampzalige impact hebben op de provincie West-Vlaanderen en bij uitbreiding de rest van Vlaanderen.

De ASN oordeelt nu dat de externe veiligheid, in geval van een explosie in een van de reactoren, niet voldoende is gegarandeerd. Bijkomend wordt gewezen op de onvoldoende bestendigheid van vijf van de zes reactoren tegen de impact van een incident in de nabijgelegen methaanterminal in Duinkerke, de grootste van Europa, die ook deels in handen is van EdF.

EdF wordt aangemaand om tussen nu en 31 oktober dringend de nodige actie te ondernemen om de veiligheid in geval van een ramp te waarborgen. Er wordt meer bepaald aangedrongen op het verzekeren van de veiligheid voor de dichte en verdere omgeving. En dan zitten we natuurlijk al snel op Vlaams grondgebied.

Minister-president, hoe kijkt u naar de ingebrekestelling door de ASN en de aangekaarte onveiligheid van de centrales van Gravelines? Hoe schat u de gevaren in voor Vlaanderen en specifiek West-Vlaanderen en de meest nabijgelegen gebieden? Zal de Vlaamse Regering deze zaak blijven opvolgen en toezien op de

uitvoering van de noodzakelijke aanpassingen aan de centrales? Had u of plant u hierover overleg met de Franse overheden?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Vaneeckhout, ik was in een vorig leven verantwoordelijk voor de nucleaire veiligheid in dit land. Ik had toen bijna wekelijks heel interessante gedachtewisselingen met uw collega Jean-Marc Nollet. Ik dacht dat als minister-president tenminste dit facet niet meer aan bod zou komen. Jammer, want dat was iets dat me enorm boeide. Maar dank u voor de vraag, zo kunnen we het nog eens over nucleaire veiligheid hebben, zij het in Frans-Vlaanderen.

Hoe kijk ik naar de ingebrekestelling? Het is een goede zaak dat dit rapport werd vrijgegeven. Het is meteen een pluim voor de Franse waakhond-organisatie en de transparantie van de rapportering. Het is nu aan de eigenaar, de Franse energiemaatschappij Electricité de France om gepast om te gaan met de aanbevelingen en tegen 31 oktober, zoals het rapport vooropstelt, maatregelen te treffen.

Hoe schat ik de gevaren in? Ikzelf noch mijn diensten kunnen ter zake een risico-inschatting maken. Dat is een federale bevoegdheid. Ik weet uit een vorig leven dat ons veiligheidsagentschap, het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC), op het moment dat zich een incident in een kerncentrale waar ook in Europa voordoet of dat dergelijke rapporten verschijnen, onmiddellijk zeer goed op de hoogte is.

Ik heb mij even geïnformeerd bij mijn vroegere collega's van het FANC. De kerncentrale van Gravelines ligt dicht bij de haven van Duinkerke, een haven met een gasterminal. Om die reden werd de centrale ontworpen met een verhoogde bescherming tegen de drukgolven die zouden ontstaan bij een grote gasontploffing.

In 2015 werd er een nieuwe gasterminal aangelegd voor vloeibaar gemaakt gas, die gebruikmaakt van de restwarmte van de kerncentrale voor het omzetten in gasvorm voor injectie in het Franse gasnetwerk. Een voorwaarde voor deze constructie was dat de centrale niet enkel aan een grote gasontploffing in de haven moest kunnen weerstaan, maar ook aan een grote gasontploffing op de site van de kerncentrale zelf. Hiertoe werden een aantal aanpassingen gedaan aan de veiligheidssystemen van de kerncentrale van Grevelingen.

Op 11 februari 2020 meldde EdF, de uitbater van de kerncentrale van Grevelingen, aan de ASN, de Franse veiligheidsautoriteit, dat zij in het kader van de vierde tienjaarlijkse veiligheidsherziening hebben opgemerkt dat bepaalde pompen, die zelf wel kunnen weerstaan aan de gevolgen van zo'n gasexplosie op de site, gehuisvest zijn in een gebouw dat er niet toe ontworpen was. Er werd ingeschat dat de schade aan het gebouw er in zo'n geval voor zou kunnen zorgen dat deze pomp niet meer volledig functioneel zou zijn. Dit zou ertoe kunnen leiden dat de langetermijnkoeling niet volledig gewaarborgd zou zijn.

Het gaat hier om de bescherming tegen een voorval met een heel lage waarschijnlijkheid, een grote gaswolk die zich van de terminal verplaatst naar de kerncentrale en daar ontploft, maar met een mogelijk ernstig gevolg, het wegvallen van de langetermijnkoeling door schade aan een gebouw dat de pompen huisvest.

De ASN contacteerde na deze melding onmiddellijk de uitbater, die zich engageerde om de nodige aanpassingswerken uit te voeren tegen eind september.

Intussen nam EdF compenserende maatregelen door koelwaterreservoirs die in normale omstandigheden maar 50 procent vol moeten zijn, volledig gevuld te

houden. Verder gaven zij aan dat hun snelle responsteam in zulke omstandigheden binnen de 24 uur en dus tijdig deze langetermijnkoeling kan herstellen. Onder-tussen is de bescherming van de pompen voor reactor 5 al voorzien. Eenzelfde bescherming wordt geïnstalleerd bij de andere reactoren.

Op 29 april 2020 heeft EdF aangekondigd dat vanwege COVID-19 de werken pas afgerond zullen zijn tegen 31 oktober 2020. De ASN vindt dit, gezien de compen-serende maatregelen, aanvaardbaar. De ASN heeft deze nieuwe termijn opge-nomen in een ingebrekestelling. Indien deze termijn nu toch nog overschreden zou worden, stelt EdF zich bloot aan strafsancities. De ASN wil daarmee het belang onderstrepen van een tijdige oplossing voor deze afwijking.

Noch het FANC, noch het federale crisiscentrum, werd proactief op de hoogte ge-bracht door de ASN. Dit is voor dit soort afwijkingen ook niet nodig volgens de regels. De ASN heeft in alle transparantie alle relevante informatie, inclusief achter-grond en historiek, op haar website geplaatst.

Nucleaire veiligheid is een nationale bevoegdheid en België heeft wettelijk gezien geen inspraak in deze procedure. Het FANC heeft echter wel een goede samen-werking met de ASN, die vastgelegd is in een samenwerkingsovereenkomst, inclusief periodiek overleg over lopende dossiers en gekruiste inspecties. Dat weet ik nog uit mijn vorig leven: het FANC doet al vele jaren inspecties bij de Franse kerncentrales en vice versa.

Zullen we dat blijven opvolgen? Ik zal uw en mijn bezorgdheden in de eerste plaats overmaken aan de bevoegde minister op het federale niveau en aan de bevoegde autoriteiten in Frankrijk. Ik vraag ook mijn diplomaten in Parijs om systematisch te rapporteren over de uitvoering van de aanbevelingen in bedoeld rapport.

Heb ik hierover overleg met de Franse overheden? Er bestaat een fijnmazige overlegstructuur tussen Vlaanderen en de overheden in Noord-Frankrijk. De Vlaamse diplomatie in Parijs is nauw betrokken bij een aantal overlegorganen. Het rapport over de Franse kerncentrale van Grevelingen is nog niet besproken met Franse partners. Maar wij zullen niet nalaten dit op de agenda te plaatsen. Want onze belangrijkste gesprekspartners – het departement en de regio – zijn welis-waar ook niet bevoegd, maar worden nog meer dan wij gevat door deze veiligheidskwestie.

We zullen dit dus nader opvolgen, maar in het licht van 31 oktober bieden de tussentijdse maatregelen die nu worden genomen, voldoende veiligheidsgaranties als tijdelijke oplossing.

De voorzitter: De heer Vaneckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneckhout (Groen): Ik zie al een beetje welke collega meteen zal tussenkomen in deze vraag om uitleg. Collega Tommelein, u niet, maar de andere collega's zijn te herleiden tot een groep gouvengoten uit West-Vlaanderen. Dat schetst dat er een zeer grote bezorgdheid is in de publieke opinie en bij de inwoners van West-Vlaanderen, omdat dit zaken zijn die uiteraard zeer dreigend klinken. Het is niet dat er ook het gevoel is dat het bij overheden zit waar we geen enkele impact op hebben en die daar dus verantwoordelijk voor zijn. We kunnen alleen maar vertrouwen dat dat op een goede manier wordt opgenomen. Daarom is het heel belangrijk om het vandaag hier op tafel te leggen.

De situatie in Grevelingen heeft een specifieke context door de nabijheid van de gasterminal. Tegelijk is het een typisch kernenergiedossier, in die zin dat het een zeer lage waarschijnlijkheid heeft om incidenten voort te brengen, maar in het geval dat zich iets voordoet, is de impact natuurlijk gigantisch.

Collega's, dit is geen debat voor of tegen kernenergie. Laten we dat op andere plaatsen voeren. Dit is een veiligheidsdebat. Minister-president, als ik de deskundigheid en de betrokkenheid hoor waarmee u antwoordt, zou ik bijna denken dat u heimwee hebt naar uw periode op het federale niveau. Ik voel de bevologenheid rond andere thema's en Vlaanderen ook, dus ik maak me daar geen zorgen over. Ik ben vooral zeer blij dat u de deskundigheid die u daar hebt opgebouwd, kunt meenemen in het werk hier over dit thema. We zullen er waarschijnlijk geen 101 keer over praten tijdens deze legislatuur, maar het is wel een zeer belangrijk thema om op te pikken, waarvan ik hoop – uw antwoord stelt me daarin gerust – dat we niet wachten tot het op andere plaatsen wordt geagendeerd om het zelf op te nemen.

Ik denk dat het geen goed idee zou zijn om te wachten tot eind oktober om een signaal te geven aan de Franse autoriteiten. We moeten hier diplomatiek ook mee bezig zijn vanuit Vlaanderen, al dan niet gecoördineerd met de federale overheid. Stel dat we in oktober vaststellen dat er geen fundamenteel antwoord is, dan vind ik wel dat we dit zeer ernstig moeten nemen en dat we ons moeten betrekken in de procedures die dan eventueel opgestart worden vanuit Vlaanderen. Wij hebben er vanuit heel wat bevoegdheden alle belang bij dat we de gezondheid van de Vlamingen vooropstellen. Ik denk dat we dat dan ook consequent moeten doen. In die zin beantwoordt uw antwoord wel aan die bezorgdheid in mijn fractie en bij heel veel West-Vlamingen. Daarvoor wil ik u alvast bedanken.

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (sp.a): Ik wil u danken, collega, voor de vraag. De veiligheidssituatie van de kerncentrale van Gravelines is inderdaad een tikkende tijdbom, vinden wij in West-Vlaanderen. Iedereen heeft daar heel veel schrik voor. Wij verwachten een duidelijk signaal van de federale, maar ook van de Vlaamse overheid naar de Franse regering, en ook naar Electricité de France. Dit dossier toont nog eens de onveiligheid aan van kernenergie, ook al is dit nu niet de plaats om dat debat te voeren, maar het heeft er wel mee te maken. Dit is ook voor Vlaanderen een duidelijk teken dat het tijd is om het roer om te gooien. We volgen het zeker verder op.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Dank u, collega Vaneeckhout, voor de vraagstelling. Ik had er zelf geen vraag over ingediend omdat het toch vooral een bevoegdheid is op een ander niveau, vooral van de federale overheid. Er is een enorme bezorgdheid in de Westhoek en aan de Westkust over dit dossier. We vernamen eigenlijk in de media dat er daar een veiligheidsrisico was. Iedereen was toen enorm bezorgd. Ik heb heel veel vragen gekregen over waar men jodiumpillen kan verkrijgen, dat leeft echt wel bij de mensen. We komen met corona net uit een zekere storm en dan zie je eventueel opnieuw iets op je afkomen: is er daar ook wel een draaiboek voor? Want twee maal zou inderdaad nogal dramatisch zijn.

Die vraag is ook al gesteld bij de provincie. De gouverneur heeft daarop al geantwoord in dezelfde zin als u aanhaalde, minister-president, over de pompinstallatie, over het feit dat dat niet voldoende gekoeld kon worden, dat de situatie ondertussen door compenserende maatregelen tijdelijk onder controle is.

Ik wou twee boodschappen meegeven aan u. Enerzijds is er een goede communicatie met de Franse autoriteiten. Ze melden het ons ook als er ergens iets mank loopt, we moeten dat niet vernemen via informele of officieuze kanalen. Anderzijds is het ook het momentum om de mensen nog eens te informeren hoe ze moeten reageren in dergelijke situatie en op welke manier ze effectief aan die jodiumpillen kunnen geraken, want die vraag leeft echt wel op straat.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Collega's, dit is de eerste keer dat ik aanwezig ben in deze commissie, maar vanuit het verre Poperinge, aan de Franse grens, wil ik ook de bezorgdheid van de mensen in de Westhoek vertolken. De wind stopt jammer genoeg niet aan de grens, zeker niet als het een nucleaire wolk is.

Mijn dank voor uw zeer gedegen en deskundig antwoord. Ik had ook geen vraag ingediend omdat ik in de overtuiging was dat het een vraag is die gericht moet worden op het federale niveau, maar ik kan alleen maar blij zijn met het antwoord. Ik ondersteun in elk geval de boodschap dat het belangrijk is om goede burens te hebben; ik denk dat collega Talpe dat als burgemeester van de buurstad Ieper kan benadrukken.

Ik heb nog een extra vraag over het belang van de doorstroming van de informatie. Ik merk dat heel veel burgers zich vragen stellen over hoe ze zich kunnen beveiligen, over wat er precies allemaal aan de hand is. Ik wou vragen dat de informatie die er is en die u via de kanalen kunt verkrijgen, ook doorstroomt naar de lokale besturen, die dan de nodige stappen kunnen ondernemen – waarvoor dank.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Dank u wel, collega's. Heel dat nucleaire gedoe heeft eigenlijk iets heel raars in zich.

Vanaf het moment dat je daarover een open communicatie doet, zegt iedereen: 'zie eens, een incident, oh, een onveiligheid'. Ik vind dat het systeem hier perfect gewerkt heeft. Niets des mensen is voor de eeuwigheid en niets des mensen is onfeilbaar, maar – dat zeg ik u met de hand op het hart – in het hele nucleaire gegeven in de westerse wereld zitten zoveel veiligheidsgaranties dat je het gerust aankunt dat een of andere laag in die veiligheid op een bepaald moment disfunctioneert. Hier heeft men dat op tijd opgemerkt en is er een alternatieve oplossing, zodat de veiligheid nooit in het gevaar gekomen is en men overgaat tot de herstelling van dat ding. Daar wordt dan natuurlijk ook transparant over gecommuniceerd. Ik begrijp dat er dan mensen schrik hebben, ik begrijp dat heel goed, maar eigenlijk wordt hier juist bewezen dat de veiligheidssystemen werken, en ook de communicatie.

Velen van jullie vragen dat er goede communicatie is met Frankrijk. De nucleaire veiligheid is een federale bevoegdheid. Ik ben de eerste om bevoegdheden over te halen, dus 'I'm at your side' als we die bevoegdheid naar Vlaanderen moeten halen, absoluut, maar zolang die bij de federale overheid zit, ga ik niet in dat proces tussenkomen. Er is tussen het FANC en de ASN een perfecte samenwerking, een heel open communicatie: die dingen worden uitgedeeld, men gaat regelmatig bij elkaar op inspectiebezoek. Die communicatie tussen de twee overheden is perfect.

Om de mensen te informeren zijn er ook vanuit het federale Crisiscentrum, onder de bevoegdheid van de minister van Binnenlandse Zaken, communicatiekanalen naar de gouverneurs en de lokale besturen opgezet. Als u van mij nu verwacht dat ik in die bevoegdheid ga tussenkomen: dat ga ik niet doen, om dezelfde reden dat ik het niet zou toelaten mocht er vanuit het federale in onze bevoegdheden worden tussengekomen. Het is natuurlijk iets anders als de lokale overheden daarrond vragen hebben: dan kunnen wij ze wegwijs maken. Maar een communicatie-campagne in dezen is de bevoegdheid van de federale overheid. Mocht daar iets fout lopen, dan wil ik mijn federale collega daar natuurlijk in alle collegialiteit van op de hoogte brengen, maar ik ga niet in zijn plaats treden.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneckhout (Groen): Voor alle duidelijkheid: dit is geen oproep om te beginnen improviseren als het gaat over bevoegdheidsverdeling, dat is een totaal ander debat, maar het is inderdaad goed dat ieder zijn eigen rol opneemt. Tegelijk denk ik dat het richting Franse autoriteiten diplomatiek interessant is om te tonen dat we dit nauwgezet opvolgen, dat we dit ernstig nemen en verwachten dat er tegen eind oktober een structurele oplossing voor dit probleem is. Dat lijkt mij geen bevoegdheidsoverschrijding of het tussenkomen in een moeilijk proces, dat lijkt mij vooral de belangen en de gezondheid – wat toch ook een Vlaamse bevoegdheid is – ...

Minister-president Jan Jambon: Ik had het vooral over communicatie naar de bevolking. Dat moet vanuit één instantie uitgaan. Sorry dat ik u onderbreek. Ik had het niet over onze bezorgdheden aan de Franse autoriteiten overmaken, ik had het over communicatie naar de bevolking. Men moet geen zeven communicatiekanalen openen.

Jeremie Vaneckhout (Groen): Daar ben ik het helemaal mee eens: te veel communicatiekanalen kunnen er enkel toe leiden dat er meer verwarring is.

Ik ben het niet helemaal eens met uw stelling: hoe meer transparantie, hoe meer bezorgdheid je creëert. Om bezorgdheid te vermijden zou het wegnemen van transparantie geen goede zaak zijn. Ik interpreteer het misschien een klein beetje te scherp, scherper dan wat u bedoeld hebt. In die zin zou ik toch een pleidooi houden om daarover zo veel mogelijk transparantie aan de dag te leggen, maar ik merk dat u de thema's goed beheerst. Ik ga hier ook niet aan paniekzaaiërij doen, het is niet waarschijnlijk dat er morgen een gigantische ramp gebeurt, maar de andere kant bevestigt ons ook wel dat het een samenstelling blijft van menselijke imperfectie. Dat is met alles zo wat we doen op deze aardbol. Ik ga ervan uit dat men in Fukushima in een serieus ontwikkeld land ook dacht dat de kans nihil was. In die zin lijkt het mij toch belangrijk om altijd op het moeilijkste en op het slechtste voorbereid te zijn. Dat onze burgers dus ook graag jodiumpillen ter beschikking hebben – waar collega Talpe naar verwijst als burgemeester van een stad –: ik kan mij voorstellen dat die vragen echt komen en dat zij ook bij de lokale besturen terecht komen, en dat we dus moeten zorgen dat die federale informatie dan tenminste goed ter beschikking is op lokaal niveau, zodat we daar de nodige antwoorden kunnen geven.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de mensenrechtenschendingen in Iran – 2678 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de toestand van de Iraanse professor Ahmadreza Djalali – 2756 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister-president, tijdens de commissievergadering van 7 januari 2020 sloot u zich aan bij de verontwaardiging van de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid Josep

Borrell, die in zijn verklaring het Iraans geweld tegen de vreedzame protesten veroordeelde.

Ondertussen ziet de wereld er volledig anders uit door het coronavirus. Toch zijn er helaas een aantal constanten die ook na de uitbraak van het virus ongewijzigd bleven. Zo bereiken ons de afgelopen dagen en weken opnieuw vele berichten rond mensenrechtenschendingen in Iran.

Uit angst voor een nieuwe opstand en nu de wereld weerkijkt, voeren de Iraanse autoriteiten een beleid van intimidatie. Zo bereikte ons het verhaal van twee studenten, Ali Younessi en Amir-Hossein Moradi, die gevangen werden genomen en zwaar werden gefolterd vanwege hun verzet. Om protesten te ontraden werden de afgelopen weken daarnaast vele executies uitgevoerd, met daarbij ook minderjarigen.

Daarenboven raakte eind mei bekend dat een Iraans meisje van 14 jaar, Romina Ashrafi, werd onthoofd door haar eigen vader. Het meisje was van huis weggelopen nadat haar vader de relatie met een oudere man had afgekeurd. De moord zal volgens de Iraanse wetgeving behandeld worden als eremoord, wat aanzienlijk lichter bestraft wordt dan een gewone moord. Door de woedende reacties in binnen- en buitenland riep de president op om de wetgeving aan te passen en zo geweld tegen vrouwen te voorkomen. Deze berichten tonen de abominabele situatie van de vrouwenrechten in Iran anno 2020 en de nood aan interne en externe druk om mensenrechtenschendingen aan te pakken.

Tijdens diezelfde commissievergadering stelde u dat de druk op Iran het best vanuit de Europese Unie wordt opgevoerd. Begin februari 2020 was de hoge vertegenwoordiger van de Unie Josep Borrell in Iran. Hij was er vooral om het nucleair akkoord te redden dat door de uitstap van de Verenigde Staten zwaar onder druk kwam te liggen. De externe druk op Iran vanuit de Europese Unie is hierdoor de afgelopen maanden nauwelijks toegenomen.

Minister-president, hoe evalueert u de huidige situatie van de mensenrechten en in het bijzonder de rechten van de verzetsstrijders en van vrouwen in Iran? Klopt het dat er minderjarigen worden gefolterd en geëxecuteerd?

Welke acties zult u vanuit Vlaanderen ondernemen om deze mensenrechtenschendingen op de agenda te plaatsen van de Europese Unie? Welke bijkomende initiatieven ziet u in dezen voor de EU weggelegd?

Hoe ziet u een mogelijkheid om vanuit de Europese Unie meer nadruk te leggen op de mensenrechten in contacten met Iran en dit eventueel te koppelen aan de onderhandelingen rond het nucleair akkoord met Iran?

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp.a): Beste collega, ik dank u voor uw vraag. Mijn vraag gaat over een andere case die ons al sinds enkele jaren bezighoudt, namelijk de case van professor Ahmadreza Djalali, die ook te gast was op de VUB. Dit is opnieuw een toonbeeld van hoe slecht het is gesteld met de mensenrechten in Iran.

Op 22 april berichtte VRT NU dat er een lijst was gepubliceerd – dat kwam in het nieuws via Amnesty International – waaruit bleek dat meer dan duizend buitenlandse gevangenen de toestemming hadden gekregen om de gevangenis te verlaten. Helaas behoorde VUB-gast Ahmadreza Djalali niet tot die duizend personen.

Terwijl het coronavirus ook stevig woedt in de Iraanse gevangenissen, blijft de situatie van dokter Djalali, samen met heel veel andere gevangenen, onveranderd. Hij is nog altijd veroordeeld voor de doodstraf, ondanks verschillende diplomatieke

inspanningen. We hebben in 2017 zowel in het Vlaams Parlement, de Senaat als in Europa resoluties aangenomen. We zijn toen naar de ambassade getrokken. Er zijn op vele fronten inspanningen gebeurd vanuit België. Helaas, hij zit nog steeds in de gevangenis en hij is nog steeds veroordeeld tot de doodstraf. Hij is in heel slechte gezondheid, hij lijdt aan kanker. Mocht hij nu ook nog met het coronavirus worden besmet, dan zou dat heel slecht zijn.

Zoals ik al zei heeft het Vlaams Parlement op 13 december 2017 de resolutie goedgekeurd. Een paar weken later gebeurde hetzelfde in de Senaat, kamerbreed. Die resolutie zette de Vlaamse Regering ertoe aan om een reeks acties te ondernemen om het lot van professor Djalali internationaal aan te kaarten. Maar in het licht van de beslissingen om duizend personen – goed voor hen – vrij te laten, maar dan zonder professor Djalali, heb ik een aantal vragen.

Minister-president, hebt u weet van de laatste stand van zaken van de situatie van dokter Djalali? Hebt u zich daarover geïnformeerd?

Wanneer hebt u voor het laatst het lot van professor Djalali op internationale fora aangekaart? Hebt u dat al gedaan, en wanneer hebt u dat voor het laatst gedaan?

Welke diplomatieke initiatieven werden er in Vlaanderen en België genomen om de fundamentele rechten van Djalali te vrijwaren, te versnellen en te versterken?

Wanneer vonden er in deze legislatuur al contacten plaats met het Iraanse regime vanuit de Vlaamse Regering of de overheid, bijvoorbeeld in het kader van handelsuitwisselingen? Flanders Investment & Trade (FIT) speelt daarin toch een belangrijke rol. Werd daarbij de situatie van professor Djalali aangekaart?

Staan er binnenkort nog diplomatieke of economische contacten gepland met het Iraanse regime en de Vlaamse overheid?

Ook de Vlaamse universiteiten hebben op een gegeven moment gezegd dat ze niet meer samenwerken met Iran op academisch niveau. Hebt u er weet van of die academische contacten tussen de Vlaamse en Iraanse universiteiten opnieuw zijn opgestart of niet?

Had u reeds contact met de nieuwe hoge vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid van de Europese Unie, Josep Borrell, in dit verband? Kwam dan het lot van professor Djalali aan bod?

Op welke manier steunt de Vlaamse Regering de Iraanse middenveldorganisaties en de burgers die in de Islamitische Republiek Iran opkomen voor de mensenrechten en de fundamentele vrijheden, zoals gevraagd in de resolutie? Ik denk dat de voorbeelden die mijn collega daarnet gaf, zeker onderstrepen hoe belangrijk dit signaal zou zijn. Ik dank u voor uw antwoord.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik ga eerst in op de vragen van collega Nachtergaele. De mensenrechtensituatie in Iran blijft zorgwekkend. Het is bekend dat het recht op vrije meningsuiting en het recht op een eerlijk proces van demonstranten niet gegarandeerd zijn. Vrouwen hebben er nog steeds geen gelijke rechten. En er wordt hard opgetreden tegen vrouwen die protesteren tegen de verplichting om een hoofddoek te dragen.

Uit rapporten van de speciale rapporteur van de Verenigde Naties over Iran blijkt inderdaad dat minderjarigen in Iran geëxecuteerd worden. Het gebeurt ook dat meerderjarigen de doodstraf krijgen voor feiten die ze als minderjarige gepleegd hebben. Dat zijn grove schendingen van de mensenrechten.

Wat zijn de acties die wij doen? De situatie in Iran wordt opgevolgd door de Raad Buitenlandse Zaken. De Belgische positie wordt voorafgaand aan de bijeenkomsten van de Raad bepaald tijdens interfederaal overleg, waar ook Vlaanderen aan deelneemt. Daar zullen we er mee over waken dat de mensenrechtensituatie in Iran de nodige aandacht krijgt.

Wat zijn de mogelijkheden vanuit de Europese Unie? In de bilaterale relaties met Iran zet de EU sterk in op dialoog. Mensenrechten moeten in die dialoog centraal blijven staan. De EU moet mensenrechtenschendingen blijven aankaarten bij de Iraanse autoriteiten, tot op het hoogste niveau.

Daarnaast beschikt de EU ook over het instrument van de sancties. De EU heeft sancties uitgevaardigd tegen personen en entiteiten die betrokken zijn bij ernstige mensenrechtenschendingen in Iran. De EU heeft ook een embargo ingevoerd op apparatuur die voor binnenlandse repressie kan worden gebruikt en op apparatuur die kan worden gebruikt om het internet en telefoongesprekken te controleren of te onderscheppen.

Het nucleaire akkoord, ten slotte, is erop gericht om het Iraanse nucleaire programma onder controle te houden, in ruil voor het opheffen van sancties die verband houden met het Iraanse nucleaire programma. De EU-sancties die verband houden met de mensenrechtensituatie in Iran, vallen buiten het nucleair akkoord, en blijven dus van kracht.

Mevrouw Segers, u vraagt naar de laatste stand van zaken. Via de Belgische ambassade in Iran volgen wij de situatie van de heer Djalali continu op. Zoals u zelf al aangaf, is er de laatste maanden helaas niets veranderd aan de situatie van de heer Djalali.

Zowel de Europese Unie als de Verenigde Naties hebben de situatie van de heer Djalali verschillende keren aangekaart. Het lot van professor Djalali heeft de voorbije weken internationaal extra aandacht gekregen naar aanleiding van het hoge risico op COVID-19-infecties in de Iraanse gevangenissen.

De meest recente publieke oproep waar ik kennis van heb, is die van enkele speciale rapporteurs van de Verenigde Naties. In april hebben zij Iran opgeroepen om gewetensgevangenen en gevangenen met de dubbele nationaliteit tijdelijk vrij te laten om te voorkomen dat zij besmet zouden raken met het virus. De heer Djalali werd expliciet vermeld in die oproep. Helaas heeft Iran er geen gevolg aan gegeven.

Welke diplomatieke initiatieven werden er genomen om de fundamentele rechten te vrijwaren? De Europese Unie heeft de situatie van de heer Djalali verschillende keren aangekaart bij de Iraanse autoriteiten. Ook de Belgische en de Zweedse ambassade in Teheran blijven zijn zaak van nabij opvolgen.

Welke contacten had de Vlaamse Regering of de Vlaamse overheid met het Iraanse regime? In deze legislatuur vonden er enkel contacten plaats op administratief niveau. Omdat dit telkens contacten waren naar aanleiding van specifieke technische dossiers, is de situatie van de heer Djalali daarbij niet aangekaart.

Via de Belgische ambassade is de vraag gekomen van het Iraanse ministerie van Gezondheid om een dialoog rond de behandeling van COVID-19-patiënten op te starten. De vraag werd via het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin doorgespeeld aan de Vlaamse universiteiten, die dit verder zullen communiceren aan hun ziekenhuizen.

Verder is het enige contact op korte termijn een ontmoeting van de CEO van FIT met de nieuwe ambassadeur van Iran, dit op vraag van deze laatste. Het is zeer

gebruikelijk dat nieuwe ambassadeurs kennis willen maken met overheidsvertegenwoordigers. De CEO van FIT zal wijzen op de moeilijkheid om het FIT-kantoor in Teheran te blijven verdedigen, gezien de precaire situatie van professor Djalali.

U vroeg ook of er academische contacten zijn tussen Vlaanderen en Iran. Op 26 april 2018 beslisten de Vlaamse rectoren unaniem om alle nieuwe vormen van academische samenwerking met Iraanse kennisinstellingen op te schorten. Deze beslissing is nog altijd van kracht. Er bestaat wel een uitwisseling van studenten tussen Vlaanderen en Iran, zij het zeer onevenwichtig, zo blijkt uit cijfers die werden bezorgd door het Departement Onderwijs en Vorming.

Vooral inkomend is er een aanzienlijk aantal studenten. Dit academiejaar gaat het om 778 personen. Na China, India en Turkije komt Iran daarmee op de vierde plaats wat het aantal inkomende studenten uit Azië betreft. Iran is blijkbaar niet aantrekkelijk voor Vlaamse studenten: vorig academiejaar ging het om slechts 6 studenten.

U vraagt ook of ik al contact heb gehad met Josep Borrell. Ik heb nog geen contact gehad met de nieuwe hoge vertegenwoordiger.

Wat de steunmaatregelen voor de middenveldorganisaties betreft: de Vlaamse Regering heeft geen specifieke steunmaatregelen genomen ten aanzien van de Iraanse middenveldorganisaties en burgers.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister-president, uw standpunten zijn zeer consequent. Europa moet aan tafel gaan zitten en praten om escalatie te vermijden. Want de spanningen die oplopen sinds de Verenigde Staten uit het nucleair akkoord zijn gestapt, leiden nu ook tot de zorg dat Iran zich niet meer houdt aan internationale afspraken. Recent verschenen ook enkele berichten dat de toegang tot bepaalde sites zou zijn geweigerd.

De vraag die zich dan stelt, vooral ook op Europees niveau, is of we dan inderdaad toch geen economische sancties achter de hand moeten houden als Iran zich niet houdt aan de afspraken met de Europese Unie. U verwijst er ook naar. Boksen we als Europese Unie dan niet te veel onder ons gewicht, en mogen we niet wat meer eisen op de agenda zetten op het vlak van mensenrechten?

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp.a): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Deze situatie is ongelooflijk precair, zowel voor de cases die mijn collega aanhaalt als de situatie voor professor Djalali. Voor de collega's die de case misschien niet zo van nabij hebben gevolgd: het is zeer dramatisch. Ahmadreza Djalali is gastdocent bij de VUB, en samen met Zweedse en Italiaanse collega's was hij coördinator van een master-na-masteropleiding Rampspoedgeneeskunde. Zijn eigen specialiteit was de inrichting van ziekenhuizen om ze voor te bereiden op rampen.

Zijn doctoraatsonderzoek kon gewoon niet actueler zijn. Om die kennis te delen was hij in april 2016, op uitnodiging van de universiteit van Teheran, op bezoek in zijn geboorteland. Op weg naar zijn ouders, die daar nog wonen, is hij opgepakt en opgesloten. Wat die man allemaal heeft meegemaakt, is verschrikkelijk. Uw voorganger, minister-president Bourgeois, heeft heel veel voor hem gedaan, evenals voormalig voorzitter van het Vlaams Parlement Jan Peumans. We hebben zijn vrouw ontvangen en hun kinderen. Kortom, iedereen heeft mee aan de kar getrokken om hem vrij te krijgen. Dat dat nog altijd zonder succes is, is natuurlijk bijzonder zuur, vooral omdat hij heel ziek is en de COVID-19-pandemie de zaken er niet op zal verbeteren.

Dank u wel, minister-president, om aan te geven dat Djalali, die de dubbele nationaliteit heeft, in het kader van de VN ter sprake gekomen is. Hij heeft dan wel niet de Belgische nationaliteit, wel de Zweedse, maar hij is hier ook heel actief geweest.

Ik ben blij te horen dat de nieuwe CEO van FIT binnenkort zal samenzitten met de ambassadeur van Iran. In de vorige legislatuur heb ik ook meerdere keren aangegeven dat FIT Iran als 'booming business' ziet, zo staat op de site van FIT te lezen, dus als FIT nu zou zeggen: 'kijk, we willen wel naar Iran komen om er te investeren, maar dan moet het dossier van Djalali op tafel komen', dan zou dat al een stap vooruit zijn. Ik denk absoluut dat als men in Iran de taal van de diplomatie niet begrijpt, we misschien de taal van het geld moeten spreken. Als dat zijn dossier vooruit zou kunnen helpen, dan zou dat een zeer goede zaak zijn.

Maar om aan te sluiten bij de vraag van de collega: bent uzelf nog van plan nieuwe acties te ondernemen, zowel op het niveau van de EU als via FIT of rechtstreeks met uw collega's bij de Iraanse autoriteiten?

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Collega's, ik vind het wel terecht dat er ook gewezen wordt op de problematische situatie inzake mensenrechten in Iran. Dat is uiteraard geen nieuws. Collega Segers stelt terecht dat er al op 13 december 2017 een goedgekeurde resolutie was in het Vlaams Parlement die de Vlaamse Regering aangezet heeft tot een aantal acties voor die professor Djalali.

Blijkbaar beweegt er niet veel in dit dossier, en dan moeten we ons de vraag stellen waarom. De barbaarse rechtspraak in een land als Iran moet wel degelijk aangekaart worden bij de Europese Unie, wat ons betreft, maar we weten dat Iran zich sowieso niet zal houden aan de internationale afspraken. Daarom vind ik de opmerking van collega Nachtergaele wel terecht, namelijk dat de Europese Unie wat onder haar gewicht aan het boksen is. Dat wordt dan aangevuld door collega Segers, die stelt dat we het dan financieel misschien wat harder moeten spelen.

Maar goed, het dossier loopt al jaren en er komt geen beweging in. Ik heb de indruk dat we eigenlijk achter de feiten aan hollen en dat de manier waarop we nu aan het werken zijn, geen doorbraak zal teweegbrengen in het dossier.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Dank u wel, voorzitter en collega's Nachtergaele en Segers, om deze twee cases opnieuw onder de aandacht te brengen. Het zijn twee verschrikkelijke cases. Je mag mensenrechtenschendingen dan wel niet met elkaar vergelijken, maar de executie van minderjarigen is verwerpelijk. Wat de beschuldigingen ook zijn, dat valt op geen enkele manier te rechtvaardigen en het is in strijd met elke vorm van internationaal recht.

Het is ook pijnlijk om vast te stellen dat de internationale druk tot nu toe blijkbaar weinig zoden aan de dijk heeft gebracht. Ook de VN-mensenrechtencommissaris heeft het Iraanse regime al heel vaak aangesproken en ik hoop en vertrouw erop dat ze dat ook zullen blijven doen. Ik hoop dat wij dat ook vanuit Vlaanderen en België zullen blijven doen, ook met betrekking tot professor Djalali.

Naar mijn weten zijn alle rechtsmiddelen ondertussen uitgeput. Het Iraanse hooggerechtshof heeft het doodsvonnis ook bevestigd, waardoor het een kwestie van tijd is voor de executie wordt uitgevoerd. Ik vrees dus dat de internationale druk, hoewel we nu al zien dat de impact daarvan beperkt is, het allerlaatste redmiddel kan zijn. U hebt heel uitgebreid toegelicht wat er allemaal gebeurd is, minister-president, maar ik hoop dat u als minister-president een laatste inspanning kunt doen en dat we via onze diplomaten en vertegenwoordigingen in de regio

rechtstreeks contact kunnen opnemen om de zaak alsnog een laatste keer aan te kaarten. Zoals ik heb gezegd, kan de executie elk moment uitgevoerd worden, wat natuurlijk verschrikkelijk zou zijn. Misschien moeten we specifiek naar Zweden kijken, want Zweden heeft zich altijd al sterk ingezet om een oplossing te vinden voor professor Djalali. Misschien kunt u samen met Zweden kijken wat Vlaanderen op internationaal vlak nog zou kunnen doen.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Dank u, voorzitter en vraagstellers, want ook onze fractie vindt dit terechte vragen. Enerzijds is er de schrijnende schending van de mensenrechten, anderzijds is er de terechte vraag van collega Segers om diplomatieke of zelfs tactische druk uit te oefenen om de vrijlating toch enigszins te kunnen bespoedigen.

Nu, we zien dat Iran zich de laatste tijd, na de COVID-19-crisis, ook weer militair profileert. Vorige week waren er nog beelden van tests met kruisraketten in de Golf van Oman. Ik denk dat we daar bijzonder behoedzaam voor moeten zijn en dat de Europese Unie, die zich in het verleden ook al constructief heeft opgesteld op het vlak van Iran en een belangrijke rol heeft gespeeld bij het ontstaan van het nucleair akkoord, een tandje bij zal moeten steken.

Ik wil nog naar iets anders verwijzen. Er is blijkbaar een nieuw samenwerkingsverband tussen Iran en Venezuela, twee landen die lijden onder sancties vanwege de Verenigde Staten. Blijkbaar zou er brandstof van Iran naar Venezuela gaan en wellicht zullen de Verenigde Staten daar ook sancties tegen uitvaardigen; zij zullen er alleszins tegen reageren en ze zullen het veroordelen. Nu, ik schat dat de impact daarvan op Vlaanderen niet zo groot is en dat u daarvan op de hoogte bent, maar ik wou toch even polsen of u daar een ingeving over hebt.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): De collega's hebben al zeer veel gezegd en ik kan mij alleen maar aansluiten bij de erkentelijkheid voor de vraag. Het is goed dat we het blijven opvolgen. Ik weet dat het een dossier is dat collega Segers na aan het hart ligt, maar zij weet vast ook dat wij daar de afgelopen maanden de nodige opvolgingsvragen over gesteld hebben. Het is dus goed dat wij elkaar op die manier wakker houden, want de cases aan sich zijn dramatisch en we mogen ze niet loslaten. Maar ook de algemene vaststellingen zijn natuurlijk zeer problematisch. Mijn aanvoelen is dan ook een beetje hetzelfde: misschien is het tijd om een versnelling hoger te schakelen en te kijken hoe wij in coördinatie met het Europese en Belgische niveau de nodige stappen kunnen zetten of initiëren. Ik denk dat we daar als Vlaanderen de leiding in kunnen nemen. En het klinkt misschien een beetje cru, maar covid kan misschien een momentum zijn. Het Iraanse regime zit echt met een gigantisch probleem, in die zin dat de cijfers dramatisch zijn. Iran lijkt een van de eerste landen te zijn waar er sprake is van een tweede golf. Dat is geen reden om te juichen, maar het wil natuurlijk wel zeggen dat het land op een bepaald moment economisch zal beginnen rond te kijken en zich zal afvragen: hoe blijven wij hier recht? Dan lijkt het mij belangrijk dat we op het juiste moment de juiste voorwaarden stellen om verdere economische samenwerking eventueel mogelijk te maken. Dan moeten de mensenrechten gerespecteerd worden. In die zin wil ik me wel aansluiten bij de roep om dringende actie van de collega's.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Dank u wel, collega's, voor uw commentaar. Ik begrijp dat er vanuit deze commissie druk is om toch nog iets te ondernemen op diplomatiek vlak. Nu, ik wil me nu nog niet vastpinnen op een bepaald

actiemiddel, maar ik zal me beraden bij mijn diensten om te kijken wat het meest adequaat is om nu te doen. Ik vond de suggestie om met Zweden contact op te nemen en te kijken of we samen iets konden ondernemen, op het eerste gezicht geen slechte suggestie. Ik zal mij op korte termijn beraden bij mijn diensten, onze sterktes en onze zwaktes indachtig, om na te gaan wat het meest adequaat is om in dit dossier toch nog initiatief te nemen.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Dank u wel, minister-president en collega's. Op geopolitiek vlak zijn dit inderdaad cruciale weken en maanden. Er beweegt heel wat in Iran, maar ik denk dat u de juiste manier van werken volgt, minister-president, in die zin dat u de mensenrechtenkwesties via het interfederaal overleg opnieuw op tafel zult leggen ter voorbereiding van de Raad Buitenlandse Zaken. Ik noteer ook uw uitspraak dat u ook inzake Djalali initiatief zult nemen. Dat stemt mij zeer tevreden, dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp.a): Dank u wel, minister-president. Het is hoopgevend te horen dat u toch wel begaan bent met deze zaak, zowel met de zaak van de mensenrechten in Iran in het algemeen als met de zaak van professor Djalali in het bijzonder.

Collega Vaneekhout heeft hierover zes maanden geleden inderdaad de laatste opvolgingsvraag gesteld, in november, maar de urgentie is hoog genoeg om dit thema op de agenda te houden. De COVID-19-pandemie – we lazen vandaag dat Iran het eerste land is waar er mogelijk een tweede golf zou komen – is inderdaad een momentum om ook de gezondheid van gevangenen in Iraanse gevangenissen, gevangenen die daar volgens ons helemaal niet thuishoren, terug op tafel te leggen.

Minister-president, het driestappenprogramma dat ik doorheen de regels lees, is volgens mij wel een goed programma. Ten eerste is er het interfederaal overleg, waarop wordt gekeken hoe de mensenrechtensituatie in Iran hoog op de agenda gehouden kan worden, ook in alle contacten tussen België en Iran. Ten tweede is er de suggestie van de collega om af te stemmen met Zweden. Dat is een goede tweede stap. Ten derde – en daar was ik vandaag het meest optimistisch over – gaat de nieuwe CEO van FIT de case van Djalali heel duidelijk op tafel leggen tijdens zijn gesprek met de ambassadeur van Iran. Zoals ik daarnet zei: als men in Iran de taal van de diplomatie niet verstaat, dan moeten we de taal van het geld spreken. Ik hoop dat ze daar oren naar hebben. Als dat ook niet lukt, dan is er nog een vierde stap, namelijk de weg die we ook al bewandeld hebben: religieuze wereldleiders met elkaar laten spreken. In de vorige legislatuur zijn er vanuit CD&V verschillende initiatieven genomen om onze bisschoppenconferentie een duidelijk signaal naar het Vaticaan te geven, zodat de paus het initiatief zou nemen om met de Iraanse religieuze leider contact op te nemen. Ook dat heeft echter niet veel uitgehaald, dus het ultieme argument zal de taal van het geld zijn, de economie. We moeten er alles, maar dan ook alles, aan doen om de mensenrechten in Iran te vrijwaren en, in dit geval, ook om Djalali weer vrij te krijgen.

Minister-president Jan Jambon: Een feitelijke rechtzetting: het gaat niet om de nieuwe CEO, want die hebben we niet. Het gaat gewoon om mevrouw Tillekaerts. Er is wel een nieuwe voorzitter van de raad van bestuur, maar nog geen nieuwe CEO, voor alle duidelijkheid. *(Opmerkingen van Katia Segers)*

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over het steunpakket voor de Vlaamse export
– 2700 (2019-2020)**

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Ik ga deze vraag gezwind stellen, maar toch met de nodige aandacht voor het belangrijke thema.

Ik wil even verwijzen naar onze uiteenzetting daarnet met de heer Buyse, die aangaf dat de wereldeconomie nu al 40 procent gekrompen was.

Daarom is deze vraag over de daling van de export in Vlaanderen ook wel toepasselijk.

De Vlaamse export is in maart 2020 met 7,5 procent gedaald ten opzichte van maart 2019. Dat blijkt uit cijfers van de Nationale Bank van België. Het gaat om de grootste terugval sinds de crisisjaren 2008 en 2009. Voor april 2020 zijn er nog geen definitieve cijfers, maar de prognoses tonen een nog grotere daling.

Bekijken we de cijfers op Europees niveau – belangrijk om een vergelijking te maken –, dan zien we dat Vlaanderen in de middenmoot zit. Duitsland zit op een verlies van 8 procent, Nederland op min 5 procent. Frankrijk, – min 19 procent – en Italië – min 13,5 procent – worden dan weer erg zwaar getroffen. Een groot deel van de Vlaamse exportdaling is verbonden aan de vier grootste exportmarkten van Vlaanderen: Nederland, min 14,5 procent, Frankrijk, min 14 procent, het Verenigd Koninkrijk, min 10 procent en Italië, min 23 procent. Ook de handel met Azië en het Midden-Oosten kende een grote terugval.

Minister-president, u kondigde samen met Flanders Investment & Trade (FIT) aan dat er een steunpakket van 3 miljoen euro komt om de export opnieuw op peil te krijgen. Enerzijds zijn er middelen voorzien voor landbouwers die deelnemen aan agrovoedingsbeurzen buiten België en voor bedrijven die innovatieve ideeën inzake agro-export uitproberen. Concreet denkt men bijvoorbeeld aan export van knolselder naar Japan.

Anderzijds zullen Vlaamse bedrijven ook worden gestimuleerd om deel te nemen aan FIT-groepsstanden op internationale beurzen en/of niche-evenementen. Via het 'Reboot your export'-pakket zullen ze dat kunnen tegen een lagere kost en met verbeterde betalingsvoorwaarden. Er komen ook premies om export te versterken voor duizend ervaren Vlaamse exporteurs, en voor driehonderd nieuwe Vlaamse exporteurs om dit en volgend jaar exportactiviteiten op te starten.

Minister-president, kunt u verdere toelichting geven bij het steunpakket dat wordt voorzien om de Vlaamse export op te krikken? Hoe is dit tot stand gekomen?

Zullen de steunmaatregelen ook voldoende toegankelijk zijn voor onze kmo's? Ik denk daarbij aan voldoende communicatie en beperking van de administratieve last?

Er gaat terecht steun naar initiatieven die de agro-export bevorderen, zoals het verkennen van de nieuwe markten. Echter, bij dat proces moet ook het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV) worden betrokken met name voor het overeenkomen van sanitaire protocollen. Zult u erop toekijken dat er een korte lijn blijft tussen het Vlaamse en federale niveau om ervoor te zorgen dat dit vlot kan verlopen?

Hoe wordt er vanuit FIT gemonitord wat de noden en problemen zijn waar onze exportbedrijven mee geconfronteerd worden? Gebeurde hierrond een bevraging of is het een piste die eventueel wordt overwogen?

Hebt u indicaties over hoe de export vandaag verloopt?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mevrouw Talpe, voor alle duidelijkheid: die 3 miljoen euro is voor dit jaar. Het is nog niet afgeklopt, maar er is opnieuw een vraag voor de begroting van volgend jaar over een som die nog belangrijker is dan die 3 miljoen euro. Het plan is dat er ook nog volgend jaar een besteding zou zijn.

Het corona-exitplan kwam tot stand na consultaties met het middenveld, met name de structurele partners van FIT (Voka, UNIZO, de Federatie Voedingsindustrie (Fevia), Agoria, Fedustria). Het werd goedgekeurd door de raad van bestuur van FIT op 23 april 2020.

Het plan wil een antwoord bieden op de vele uitdagingen die de COVID-19-pandemie op het vlak van internationaal ondernemen met zich brengt. Vlaamse bedrijven rekenen hiervoor op de steun van Flanders Investment & Trade (FIT). Niet enkel om verloren marktaandeel te heroveren, maar ook om nieuwe en bijkomende opportuniteiten te benutten. Zodra Vlaamse bedrijven – in het bijzonder kmo's – weer volop zullen gaan focussen op export, wil FIT hen daarbij maximaal begeleiden en steunen.

Wat internationaal ondernemen betreft, wil ik er vooreerst op wijzen dat tijdens de voorbije maanden, het wereldwijde netwerk van Vlaamse economische vertegenwoordigers en posten in het buitenland, steeds operationeel gebleven is voor de Vlaamse bedrijven. Zij kijken ernaar uit om samen met deze bedrijven de momenteel nog op een laag pitje draaiende motor opnieuw op vol toerental te laten schakelen.

Naast het al sterk uitgebouwde dienstverleningsaanbod wenst FIT een aantal extra tijdelijke maatregelen te ontwikkelen en uit te rollen. De in het corona-exitplan opgenomen acties worden gegroepeerd volgens diverse pijlers: het bevorderen van internationale handel vanuit Vlaanderen, de trade-acties; het aantrekken van buitenlandse investeringen naar Vlaanderen, de invest-acties; het toekennen van subsidies.

Er zijn vier krachtlijnen in het plan. Krachtlijn 1 is een prijsverlaging voor bedrijven die deelnemen aan groepsstanden van FIT op internationale beurzen en events, binnen de trade-pijler 'Reboot your Export'. Want volgens de meeste waarnemers zullen vakbeurzen, ook 'beyond corona' een belangrijke marketingtool blijven.

Om drempelvrees weg te nemen bij de Vlaamse bedrijven en hen in het post-coronatijdperk opnieuw te overtuigen om deel te nemen aan vakbeurzen, is het wenselijk om kmo's financieel tegemoet te komen.

Krachtlijn 2: in lijn met 'Vlaanderen Versnelt', wil FIT Vlaanderen proactief als een innovatieve kennisregio promoten in de vijftien topfocuslanden. De bedoeling is om versneld buitenlandse bedrijven te detecteren die nieuwe investeringsprojecten aan het uitwerken zijn. Om efficiënt bedrijven op het juiste niveau te benaderen, is het de bedoeling om gespecialiseerde 'lead generation consultants' in te schakelen.

Krachtlijn 3: omdat export van levensbelang is voor de Vlaamse economie, beoogt FIT zoveel mogelijk Vlaamse bedrijven snel terug te laten internationaliseren. FIT wil dit bereiken door de ontwikkeling van een tijdelijk 'coronasteunpakket internationalisering', met daarin geïntegreerd een 'starterspakket internationalisering'.

Dat steunpakket mikt – zowel in 2020 als 2021 – op 500 gevestigde waarden binnen het internationaal speelveld en bedraagt forfaitair 5000 euro. Daarnaast wordt er – eveneens in 2020 en 2021--ingezet op 150 'new-to-FIT'-bedrijven/startende exporteurs met internationaal potentieel. Deze steun bedraagt 7000 euro forfaitair.

Deze extra steunmaatregelen zullen vanaf het najaar 2020 ter beschikking worden gesteld. FIT werkt hiervoor momenteel het kader uit.

Krachtlijn 4: louter culturele activiteiten zoals tentoonstellingen en concerten vallen niet onder het werkterrein van FIT, maar het is aangewezen om culturele omkadering – voornamelijk voor onze creatieve sector – te voorzien tijdens belangrijke economische missies, zoals de economische missies van de minister-president, prinselijke missies en staatsbezoeken. Daar willen we op inzetten.

Het Vlaamse exportlandschap bestaat hoofdzakelijk uit kmo's. Deze categorie ondernemingen vormt de belangrijkste doelgroep in de dienstverlening van FIT, zo ook voor subsidies. Het is dan ook bijna vanzelfsprekend dat er bij de uitwerking van nieuwe steunmaatregelen volop aandacht besteed zal worden aan het inperken van de administratieve lasten. Procedures worden zo eenvoudig mogelijk gehouden.

De nieuwe steunmaatregelen zullen aan een zo breed mogelijk ondernemerspubliek worden bekendgemaakt via diverse media, sociale media en kanalen, zoals de website van FIT, de zeventien structurele partners van FIT, het magazine Wereldwijs, het binnenlands netwerk van FIT, dat veelvuldig contact heeft met onze Vlaamse bedrijven.

Er bestaat een institutioneel overleg tussen het FAVV en de regionale exportbevorderingsagentschappen. Het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) is daarbij betrokken. Door dit overleg is er continu contact vanuit Vlaanderen met het FAVV. Ook met de federaties die bedrijven vertegenwoordigen die te maken hebben met het FAVV is er een halfjaarlijks overleg, waar eventuele noden aan bod komen. Tot slot is er nog de taskforce Agrofood, een driemaandelijks overleg met alle betrokken instanties en federaties onder auspiciën van de FOD Buitenlandse zaken.

Vanzelfsprekend monitort FIT de noden en problemen van de Vlaamse exporteurs. Het is immers steeds de betrachting om de bedrijven zo goed mogelijk te kennen, en de werking en acties van FIT af te stemmen op de noden van zijn klanten. Ook bij de uitbraak van de COVID-19-pandemie nam FIT initiatieven om de noden in kaart te brengen. De structurele partners van FIT, die een zeer groot deel van de Vlaamse exporteurs onder hun leden tellen, doen regelmatig een bevraging bij hun leden. In overleg met deze partners ontvangt en analyseert FIT telkens de resultaten hiervan en brengt zo de noden in kaart.

Omdat de Vlaamse bedrijven reeds door verschillende actoren van het economische middenveld bevraagd werden over de impact van de coronacrisis, heeft FIT beslist om niet zelf nog een eigen bijkomende grootschalige bevraging te organiseren. Als alternatief gebeurde er een bevraging door de structurele partners van FIT, waaronder Voka, UNIZO, Fevia en het Verbond van Kristelijke Werkgevers en Kaderleden (VKW) Limburg, aangevuld door de adviseurs Internationaal Ondernemen (AIO's) van FIT zelf.

Uit deze bevragingen blijkt dat de belangrijkste noden van onze Vlaamse exportbedrijven de volgende zijn. Cash: welke mogelijkheden bestaan er om voldoende werkkapitaal, uitstel van betaling, exportkredietverzekering enzovoort te bekomen? Logistiek: hoe wordt de 'supply chain' heropgestart om de productieketens te bevoorraden in de huidige context? Sociale factoren: hoe kunnen medewerkers veilig

samenwerken; wat met COVID-19-testen, mondkmaskers? Regelgeving: wat met onder meer de exportbeperkingen voor persoonlijke beschermingsmiddelen die door de EU op 24 mei 2020 werden opgeheven?

Daarnaast houden de adviseurs Internationaal Ondernemen de vinger aan de pols in hun dagelijkse contacten met bedrijven en ook het buitenlands netwerk staat bedrijven bij.

Tot slot werd een contactpunt opgezet door FIT waar bedrijven terecht kunnen wanneer zij problemen ervaren met export door de pandemie.

In verband met de strategie op middellange termijn, meer bepaald het actieprogramma 2021, brengt FIT de verwachtingen en noden van het bedrijfsleven in kaart. Hiertoe werd het ontwerpprogramma van FIT vorige maand voorgelegd aan de partners en ontving men intussen hun feedback en aanvullingen.

De Wereldhandelsorganisatie (WTO) verwacht dat de wereldhandel dit jaar zal dalen met 13 tot 32 procent. Met onze open economie vrezen we dat de Vlaamse exportcijfers eveneens dergelijke daling zullen vertonen. Dat is ook de verwachting van de Nationale Bank voor de maand april. Die spraken voor heel België van een daling van de export met 24 procent. Het zijn geen Vlaamse cijfers, maar Belgische. Omdat export voor ongeveer 70 procent afhankelijk is van de Europese interne markt en onze bedrijven een lagere buitenlandse vraag hebben, zijn we alvast verheugd om vast te stellen dat de interne EU-grenzen werden heropend.

We zien ook een gestage verbetering in de wekelijkse enquête van de Economic Risk Management Group van de NBB in verband met het verwachte omzetverlies. Dit verbeterde voor het Vlaamse Gewest van min 37 procent op 6 april naar min 24 procent op 9 juni, toch nog een respectabele daling.

Ik heb heel uitgebreid geantwoord. Ik hoop dat er niet te veel vragen meer komen, want ik moet over 10 minuten vertrekken.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister-president, ik dank u voor uw heel grondige antwoord. U bracht ook goed nieuws, namelijk dat de financiële injectie niet enkel voor dit jaar is maar dat er ook verder wordt gekeken. Het is enorm belangrijk, niet alleen voor de economie in het algemeen, maar ook voor verschillende andere sectoren dat dit over verschillende jaren wordt gespreid omdat we niet op korte termijn uit deze crisis zullen rollen.

Export is enorm belangrijk voor de Vlaamse economie; u haalt het ook zelf aan. Onlangs berekende Voka nog dat de export instaat voor 30 procent van de werkgelegenheid. Achterliggend zijn er heel wat mensen aan de slag en zij worden geraakt door een dalende export.

FIT heeft inderdaad een belangrijke sleutelpositie. U hebt een opsomming gegeven van wat er allemaal staat te gebeuren. Ik denk dat we hen echt een signaal mogen geven hoe belangrijk ze zijn. Ik wil hen alvast bedanken voor hun inzet om onze bedrijven bij te staan in deze moeilijke periode. De concrete acties die u hebt opgesomd, zijn alvast veelbelovend, als we ze vergelijken met de vaagheid van het Europees herstelplan dat net werd toegelicht. We hoorden dat er eigenlijk nog niets concreet was uitgewerkt. Ik ben al heel blij dat jullie wel al stappen zetten en voor volgend jaar al concrete acties hebben uitgewerkt.

Ik heb nog een vraag. Voka lanceerde onlangs met Mercurio zelf een nieuw ondersteuningsprogramma voor ondernemingen die willen internationaliseren. Ik stelde mij de vraag of er een samenwerking is met FIT en hoe die concreet gebeurt.

De voorzitter: De heer Muyters heeft het woord.

Philippe Muyters (N-VA): Ik ga ook niet alles herhalen. Ik heb maar één vraag bij de hoorzittingen die we in de commissie Economie hebben gehouden. Een specialist gaf de opmerking dat corona wel eens met zich mee zou kunnen brengen dat een aantal landen protectionistisch reageren en meer gaan naar 'Koop in eigen land'.

De suggestie van de specialist was dat we als open economie misschien een coalitie konden sluiten met andere open economieën uit onze omgeving, zoals het Groot-hertogdom Luxemburg en Nederland. Mijn voorstel is om dit goed te monitoren en om FIT expliciet de opdracht te geven om signalen rond protectionisme weer te geven, en om, als het zinvol is, eventueel na te gaan of het mogelijk is om die coalitie te sluiten met open economieën uit de omgeving.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mevrouw Talpe, u weet dat Voka een niet-onbelangrijk lid is van de raad van bestuur van FIT. Het plan is om samen door de consultatie van de verschillende ondersteunende partnerorganisaties van FIT te gaan. Voka heeft met het Mercurioplan in de hand een serieuze vinger in de pap gehad.

Mijnheer Muyters, ik neem uw suggestie mee. Ik had er zelf nog niet aan gedacht of niets voor gedaan, maar ik neem ze mee, omdat ze zeker en vast interessant is.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Ik heb niet veel toe te voegen. We behartigen allemaal het belang van onze Vlaamse export. We moeten de vinger aan de pols houden en vooral aan FIT duidelijk maken dat ze een sleutelpositie hebben, dat wij hen ten volle steunen en dat de toekomst van onze bedrijven en export deels in hun handen ligt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.